

27.1.2021

VMJulKICT

Päivi Anttila, Sami Kettunen

Digitaalisen henkilöllisyyden kehittämisen hankkeen ohjausryhmä

Aika 27.1.2021, klo 9.30 – 11.30

Paikka Teams

Osallistujat	Anna-Maija Karjalainen	ICT-johtaja, VM	pj
	Maria Nikkilä	tietohallintoneuvos, VM	vpj
	Mikko Levämäki	erityisasiantuntija, SM	jäsen
	Laura Viikonen	ylivohtaja, LVM	jäsen
	Tomi Kytölä	erityisasiantuntija, OKM	jäsen
	Liisa Huhtala	hallitusneuvos, TEM	jäsen
	Teemupekka Virtanen	erityisasiantuntija, STM	jäsen
	Aino Salmi	johtava asiantuntija, SM	varajäsen
	Sihteeristö:		
	Juha Mitrunen	erityisasiantuntija, VM	
	Markus Rahkola	erityisasiantuntija, VM	
	Kimmo Mäkinen	erityisasiantuntija, VM	
	Riitta Partala	kehityspäällikkö, DVV	
	Mika Hansson	ylitarkastaja, POHA	varajäsen
	Sami Kettunen	hankepäällikkö, VM	pääsihteeri
	Päivi Anttila	hankekoordinaattori, VM	sihteeri
Erikseen kutsuttuna	Emilia Laitala	erityisasiantuntija, VM (asiako. 1-3)	
	Maarit Huotari	lainsäädäntöneuvos, VM (asiako. 1-3)	
Poissa	Juhani Ruutu	ylitarkastaja, POHA	

1. Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen (Anna-Maija Karjalainen)

Päätösesitys: Hyväksytään kokouksen esityslista.

Päätös: Esityslista hyväksyttiin. 2.12. pidetyssä kokouksessa työlistalle hyväksytty konkreettinen prosessikaavio digitaalisen identiteetin syntymiselle ja sen rikastuttamiselle hyväksyttiin käsiteltäväksi ohjausryhmän kokouksessa 11.3.

2. **Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen** (*Anna-Maija Karjalainen*) (liite 1)

Päätösesitys: Hyväksytään edellisen kokouksen pöytäkirja.

Päätös: 2.12.2020 ohjausryhmän kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.

3. **Arviomuistioluonnoksen esittely** (liite 2, liitteet 3a ja b)

- Emilia Laitala esitteli arviomuistioluonnoksen juridista valmistelua.

Arviomuistion valmistelussa kilpailu- ja valtioneuvoston oikeudellista analyysiä on tarkennettu ja analyysissä on hyödynnetty myös ulkoisia asiantuntijoita. Kokonaiskuva ei ole muuttunut radikaalisti, samat kysymykset ovat edelleen tarkoituksenmukaisia. Lisäksi on pyritty arviomuistiota varten selvittämään muita hankkeen etenemisen ja keskeisten linjausten kannalta olennaisia kysymyksiä, kuten tiedonhallinnan, sähköisten palveluiden ja henkilöllisyysasiakirjojen sääntely sekä suhde vahvaan sähköiseen tunnistamiseen ja eIDAS-asetukseen.

Arviomuistio sisältää osin samoja asioita kuin 30.6.2020 kommenttikierroksella ollut muistio. Analyysissä on tunnistettu riskejä ja asemoitu toimintaa suhteessa sääntelyyn. Alustavasti vaikuttaa siltä, että digitaalisen identiteetin luominen, henkilöllisyyden osoittaminen käytäntöissä ja lupien/attribuuttien esittäminen eivät sisällä tunnistettuja riskejä. Julkisen sektorin tunnistuspalvelu vaikuttaa alustavasti taloudelliselta toiminnalta, mutta toiminnan yhteys julkisen vallan käyttöön on vielä arvioitava tarkemmin.

- Kimmo Mäkinen ja Juha Mitrunen esittelivät toiminnallisen arvion valmistelua.

Toiminnallista arviota esitettiin taustoittamalla, mitä eIDAS-asetuksen ympärillä tapahtuu. Komission eIDAS-asetusta koskeva julkinen kuuleminen järjestettiin syksyllä 2020 ja se koskee sekä sähköistä tunnistamista, että luottamuspalveluja. Komissio on julkiseen kuulemiseen liittyvissä materiaaleissa hahmotellut eIDAS-sääntelyn kehittämiseksi kolme eriasteista vaihtoehtoa. Valittava ratkaisu saattaa sisältää elementtejä useasta vaihtoehdoista.

Ensimmäisessä päävaihtoehdossa nykyistä eIDAS-asetusta tarkistettaisiin ja täydennettäisiin. Kohdennetuilla muutoksilla parannettaisiin koko sääntelykehikon johdonmukaisuutta, yhdenmukaisuutta ja yhteentoimivuutta. Tässä vaihtoehdossa

painopiste olisi pääasiassa erilaisten ohjeiden ja standardien laatimisessa. Kyse olisi harmonisoinnin edistämisestä lainsäädännöllisesti pehmein keinoin. Asetuksen vaikutukset koskisivat edelleen vain julkishallinnossa käytettäviä notifioituja tunnistusmenetelmiä.

Toisessa vaihtoehdossa eIDAS-asetuksen soveltamisala laajennettaisiin koskemaan myös yksityistä sektoria. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että myös yksityisen sektorin tunnistusmenetelmän tuottajat voisivat hankkia EU-tasoisen hyväksynnän tunnistuspalvelulle. Tämä olisi eri asia kuin notifiointi ja edistäisi yksityisen sektorin tunnistusjärjestelmien edellytyksiä toimia sisämarkkinoilla.

Kolmannessa sääntelyvaihtoehdossa otettaisiin käyttöön eIDAS-järjestelmään perustuva eurooppalainen digitaalinen henkilöllisyys (EUid). EUid:n käyttöönotto olisi vapaaehtoista ja sen avulla kansalaiset voisivat käyttää julkisia ja yksityisiä sähköisiä palveluja jäsenvaltioissa. Kolmannessa vaihtoehdossa myös selvitetäisiin mahdollisuus velvoittaa jäsenvaltiot notifioimaan komissiolle kansalliset sähköiset tunnistusvälineet eIDAS-asetuksen mukaisesti.

Visio eurooppalaisesta identiteetistä olisi, että se olisi turvallinen, saatavilla ja maailmanlaajuisesti käytettävissä kaikille EU kansalaisille. Eurooppalainen tieto on ihmiskeskeistä ja eurooppalainen digitaalinen identiteetti tukee tätä paradigmaa.

Komissiolta on tulossa edellä kuvattujen vaihtoehtojen pohjalta lainsäädäntöehdotus maaliskuussa –huhtikuussa 2021. Ratkaisussa todennäköisesti tulee olemaan yhtenä keskeisenä osatekijä henkilön itsensä hallitsema digitaalinen lompakko. Lompakkoon voisi viedä erilaisia tietoja, mm. Covid -tiedustelu, ajo-oikeuteen liittyviä tietoja tai oppimiseen liittyviä tietoja. Luvat olisivat jonkun luotettavan toimijan tuottamia tietoja, ja käyttäjä voisi itse päättää kenelle tietoa antaa. Jotta lompakko voidaan saada laajalti myös julkisen sektorin käyttöön, tulee ratkaisun tukea valtion takaamaan ydinidentiteetin liittämistä lompakkoon. Valtioneuvostossa tulee seurata tarkasti, miten ydinidentiteetti on ajateltu tuotavaksi lompakkoon EU:ssa ja verrata sitä kansalliseen ratkaisuun.

Käydyssä keskustelussa puheenjohtaja pyysi esittämään ohjausryhmän huomioidut ja tarvittavat lisäykset / muutokset arviomuistion sisältöön. Puheenjohtaja lisäsi, että toivoisi esitettävän mitä johtopäätöksiä olisi hyvä erityisesti huomioida.

Keskustelussa täydennettiin, että arviomuistioon kaivataan selkeämmin tuotavaksi esille johtopäätöksiä ja juridisia tulkintoja. Pidettiin tärkeänä, että painotusta viedään digitaaliseen identiteettiin ja se on tärkeä myös eurooppalaisessa keskustelussa. Johtopäätöksiin mieluusti selkeästi se, mikä on EU:n valtioneuvoston ja kilpailuoikeuden valossa mahdollista ja mikä ei.

Lisäksi pidettiin tärkeänä sitä, että oikeudellisessa analyysissä luodaan kuvaa Suomea velvoittaviin säännöksiin. Rajat ylittävän asioinnin mahdollistamiseen ja siihen vaadittaviin sähköisiin ratkaisuihin on tulossa selkeästi painetta. Olisi järkevää, että siihen liittyvät ratkaisut olisivat EU-tasoisia.

Keskustelussa tiedusteltiin rokotetodistusratkaisusta. Todettiin, että ICAO on yhteistyössä WHO:n kanssa tuottamassa rokotetodistusratkaisua erittäin nopealla aikataululla. Tämä olisi maailmanlaajuinen ratkaisu, asiasta lisätietoa myöhemmin.

Päätös: Otettiin tiedoksi. Todettiin, että johtopäätökset kirkastetaan selkeämmin arviomuistioon. Lisäksi tuodaan esille vaihtoehtoiset toimintamallit ja EU-näkökulma sekä niiden linkittyminen toisiinsa. Kommentteja arviomuistioluonnokseen voi lähettää 29.1. mennessä.

4. **Hankesuunnitelma ja riskit** (liitteet 4a ja b)

Sami Kettunen esitteli lyhyesti hankesuunnitelman sisältöä, aikataulua ja riskien arviointia. Hankesuunnitelman tavoitteet tulevat hankkeen asettamiseen kirjatuihin tavoitteisiin. Hankkeen kokonaisbudjetti on 20 Meuroa.

Riskien arviointiin osallistui hankkeen parissa työskenteleviä henkilöitä DVV:stä, VM:stä ja POHA:sta. Ryhmä arvioi riskit 5 -portaisella asteikolla vaikutuksen ja todennäköisyyden perusteella.

Riskianalyysin pohjalta voidaan todeta, että merkittävässä kategoriassa on viisi riskiä. Merkittävimpänä riskinä lainsäädännön muutostyö vie aikaa ja hidastaa hanketta tai lainsäädännön tulkinta estää hankkeen toteutuksen. Merkittävimpien riskien osalta on mietitty myös hallintatoimia. Toimintamalli riskienhallinnan osalta määritetään hankkeen sihteeristössä.

Käydyssä keskustelussa tuotiin esille, että merkittävin riski lainsäädännön muutostyö hidastaa hanketta tai estää toteutuksen ehdotettiin muutettavaksi kahdeksi erilliseksi riskiksi, koska niihin liittyvät seuraukset ovat hyvin erilaiset.

Keskustelussa tuotiin esille, että pitäisikö lisätä omaksi riskiksi myös rohkeuden puute. Todettiin kuitenkin, että lainsäädäntö on selkeää, eikä voida toimia lainvastaisesti.

Lisäksi täydennettiin, että oleellista olisi aikaansaada kokonaisvaltainen ratkaisu. Digitaalinen identiteetti pitäisi olla perusinfraa, joka mahdollistaa tekemisen. Jos ratkaisua ei saada aikaiseksi, alkaa myös digitaalisten palvelujen kehityskin ontua.

Päätös: Otettiin tiedoksi. Huomioidaan esille tulleet riskeihin liittyvät kommentit.

4. Hankkeen tilannekatsaus (liite 5)

Sami Kettunen esitteli hankkeen tilannekatsauksen.

Kuluva kausi / tekeillä

- Arviomuiston täydentäminen vaikuttavuus-arvioinneilla ja nykytilan perusteellisella analyysillä
- Ratkaisukuvauksen viimeistely arviomuistioon
- Hankesuunnitelman viimeistely
- Toteutushankkeiden aikataulujen tarkempi yhteensovittaminen
- Viestintäsuunnitelman viimeistely
- Hankkeen riskianalyysin jatkaminen
- Hankkeen rekrytoinnit

Tuleva kausi / Suunnitteilla

- Laaja arviomuistio lausunnoille helmikuussa
- Toteuttamishankkeiden määrittelyvaihe alkaa
- Riskianalyysi viimeistellään (hallintatoimet)
- Prosessikehitys aloitetaan (ulkomaalaisten identiteettien rekisteröintiprosessi)
- Toteutus- ja hankintamallin valinta
- Viestintäsuunnitelma valmis
- Laaja sidosryhmätilaisuus 1.2.2021

Päätös: Otettiin tilannekatsaus tiedoksi.

5. **Muut asiat** Muita asioita ei ollut.

6. **Kokouksen päättäminen** (*Anna-Maija Karjalainen*)

Kokous päättyi klo 11.04.

Liitteet

Liite 1 pöytäkirja digitaalinen henkilöllisyys ohjausryhmä 2.12.2020

Liite 2 arviomuistioluonnos, juridinen arvio

Liitteet 3a ja 3b arviomuistioluonnos, toiminnallinen arvio

Liite 4a hankesuunnitelma ja riskit

Liite 4b hankesuunnitelma (luonnos)

Liite 5 hankkeen tilannekatsaus